

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Kołodziejcki

SSN Adam Roch

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 8 listopada 2023 r. w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

sprawy **T. M.**

skazanego z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i in.

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy

z dnia 27 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 293/23

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią

z dnia 29 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 198/21

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Aktem oskarżenia – wniesionym przez asesora Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią po zakończeniu postępowania przygotowawczego prowadzonego w formie śledztwa – T. M. został oskarżony o popełnienie:

1. w okresie od 15 kwietnia 2013 r. do 30 marca 2017 r. występku z art. 586 k.s.h.;
2. w dniu 18 listopada 2013 r. występku z art. 286 § 1 k.k.;
3. w okresie od 7 listopada 2016 r. do 13 września 2017 r. występku z art. 244 k.k.;
4. w dniu 20 października 2016 r. występku z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią wyrokiem z dnia 29 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 198/21:

1. uznał oskarżonego T. M. za winnego popełnienia czynu zarzuconego mu w punkcie I aktu oskarżenia, to jest za winnego występku z art. 586 k.s.h. – i za to, na podstawie tego przepisu, wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;
2. uznał oskarżonego T. M. za winnego popełnienia czynu zarzuconego mu w punkcie II aktu oskarżenia, to jest za winnego występku z art. 286 § 1 k.k. – i za to, na podstawie tego przepisu, wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;
3. uznał oskarżonego T. M. za winnego popełnienia czynu zarzuconego mu w punkcie III aktu oskarżenia, z tym ustaleniem, że wyeliminował z opisu czynu zwrot „*w okresie od 26 czerwca 2017 r. do 13 września 2017 r. pełnił funkcję prokurenta w [...] Sp. z o.o. [...]*”, to jest za winnego występku z art. 244 k.k. i za to, na podstawie tego przepisu, wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;
4. uznał oskarżonego T. M. za winnego popełnienia czynu zarzuconego mu w punkcie IV aktu oskarżenia, to jest za winnego występku z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. – i za to, na podstawie art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., wymierzył mu karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności;
5. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył orzeczone wyżej jednostkowe kary pozbawienia wolności i wymierzył oskarżonemu karę łączną 2 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności;

6. na podstawie art. 41 § 1 i 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego T. M. zakaz zajmowania wszelkich stanowisk we władzach spółek prawa handlowego oraz prowadzenia działalności gospodarczej związanej z budownictwem na okres 10 lat;
7. wymierzył oskarżonemu opłatę w kwocie 400 złotych i obciążył go kosztami postępowania w wysokości 5 344,44 zł.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy – po rozpoznaniu w składzie jednoosobowym apelacji obrońcy – wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 293/23, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok (pkt 1) oraz zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze i jego wydatkami obciążył Skarb Państwa (pkt 2).

Kasację od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy wniosła obrońca T. M., zaskarżając to orzeczenie w całości.

Obrońca w pkt II.1 *petitum* kasacji zarzuciła: „*rażące naruszenie prawa procesowego, które to miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 29 § 1 k.p.k. w zw. z art. 449 § 2 k.p.k. polegające na rozpoznaniu sprawy przez sąd odwoławczy w składzie jednego sędziego, podczas gdy sąd ten zobligowany był do rozpoznania apelacji w składzie trzech sędziów, albowiem postępowanie przygotowawcze było prowadzone i zakończyło się w formie śledztwa, co stanowi bezwzględny przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k.*”. W kasacji podniesiono też szereg zarzutów dotyczących innego rażącego naruszenia prawa.

W następstwie sformułowanych zarzutów, obrońca wniosła o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Prokurator w pisemnej odpowiedzi na zaprezentowane przez obrońcę stanowisko, wniósł o nieuwzględnienie zarzutów podniesionych w kasacji i uznanie jej za oczywiście bezzasadną.

Odnosząc się do zarzutu zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, prokurator wskazał, iż: „*rzeczywiście postępowanie przygotowawcze prowadzone było w formie śledztwa, ale czyny będące finalnie zarzucone skazanemu nie obowiązywały do prowadzenia go w tej formie – wystarczająca była forma dochodzenia.*

Prowadzący postępowanie wszczął je o czyn z art. 301 § 1 kk podczas, gdy wskutek przeprowadzonego postępowania aktem oskarżenia zarzucił skazanemu czyny z art. 286 § 1 kk, art. 586 ksh oraz art. 244 kk i art. 300 § 2kk w zw. z art. 300 § 3 kk w zw. z art. 11 § 2 kk. Z tej też przyczyny prawidłowo Sąd II Instancji orzekł w składzie jednoosobowym i nie zaistniała bezwzględna przesłanka odwoławcza” (pisownia oryginalna – uwaga SN).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Oczywiście zasadne jest stanowisko zaprezentowane w kasacji, że na etapie postępowania odwoławczego doszło do naruszenia przepisu art. 29 § 1 k.p.k., a w konsekwencji do zaistnienia uchybienia opisanego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 29 § 1 k.p.k., co skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Jak wynika z akt przedmiotowej sprawy, sąd *ad quem* – rozpoznając apelację obrońcy – procedował w składzie jednego sędziego i w takim składzie wydał też zaskarżony wyrok. Tymczasem, zgodnie z art. 29 § 1 k.p.k., na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie trzech sędziów, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. W stanie prawnym obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego orzeczenia, ustawowe wyjątki od tej zasady dotyczyły sytuacji określonych w art. 449 § 2 k.p.k., ewentualnie przypadku wskazanego w przepisie art. 14fa ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1327).

W dyspozycji art. 449 § 2 k.p.k. jednoosobowy skład sądu odwoławczego przewidziano wyłącznie dla spraw, w których postępowanie przygotowawcze zakończone zostało w formie dochodzenia, oraz w sprawach z oskarżenia prywatnego, chyba że zaskarżone orzeczenie sąd pierwszej instancji wydał w innym składzie niż w składzie jednego sędziego. Natomiast zgodnie z art. 14fa ust. 1 ww. ustawy z dnia 2 marca 2020 r., w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie roku po ich odwołaniu w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego o przestępstwa

zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica nie przekracza 5 lat, na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli w pierwszej instancji sąd orzekał w takim samym składzie.

Dokonana przez Sąd Najwyższy analiza wskazuje, że żaden z opisanych wyżej wyjątków nie wystąpił w niniejszej sprawie, albowiem zainicjowane postępowanie przygotowawcze było prowadzone i zostało zakończone w formie śledztwa (*vide* postanowienie asesora Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią z dnia 18 maja 2021 r. – k.1389, t. VII), zaś materią tego postępowania – co trzeba odnotować w kontekście ww. ustawy z dnia 2 marca 2020 r. – objęte zostały m.in. przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica przekracza 5 lat, tj. występki z art. 286 § 1 k.k. i art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wobec tego rację ma skarżąca, że apelacja obrońcy oskarżonego T. M. – zgodnie z ogólną zasadą ustalania składu sądu odwoławczego (wyrażoną w art. 29 § 1 k.p.k.) – powinna zostać rozpoznana przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy w składzie trzech sędziów, podczas gdy zaskarżony kasacją wyrok wydany został przez sąd odwoławczy w składzie jednoosobowym.

Nie można przy tym podzielić stanowiska prokuratora, że czyny finalnie zarzucone skazanemu w akcie oskarżenia nie obligowały organu procesowego do prowadzenia postępowania w formie śledztwa, gdyż wystarczającą była forma dochodzenia. W tej kwestii należy odwołać się do art. 325b § 2 k.p.k., który zawęża zakres dochodzenia przez enumeratywne wskazanie rodzajów czynów zabronionych, dla których właściwa jest forma śledztwa, mimo że spełniają one również pozytywne przesłanki dochodzenia. Do katalogu tych czynów zaliczono m.in. zachowania opisane w rozdziale XXXVI Kodeksu karnego, tj. przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym. Co prawda z grupy tych wyjątków wyłączono wprost art. 300 k.k., niemniej wyłączenie to *de facto* odnosi się do zachowań opisanych w § 1 i § 2 tego przepisu, jako czynów zagrożonych karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności (a więc co do których zachodzi pozytywna przesłanka dochodzenia z art. 325b § 1 pkt 1 k.p.k.), które mimo że określone zostały w rozdziale XXXVI Kodeksu karnego, nie determinują prowadzenia śledztwa na zasadzie wyjątku przewidzianego w art. 325b

§ 2 k.p.k. Z tej też racji materia pkt IV aktu oskarżenia, dotycząca zachowania zakwalifikowanego z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., implikowała konieczność prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie śledztwa (art. 309 pkt 4 k.p.k.), bowiem odnosiła się do czynu niespełniającego pozytywne przesłanki dochodzenia. Następnie, zachowanie to zostało przypisane skazanemu w wyroku sądu *a quo*.

Skoro zaskarżony wyrok zapadł z obrazą art. 29 § 1 k.p.k., prowadzącą do zaistnienia bezwzględnej podstawy odwoławczej, to podlegał on uchyleniu niezależnie od wpływu uchybienia na treść orzeczenia. W tym stanie rzeczy – na podstawie art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. – należało odstąpić od rozpoznania pozostałych zarzutów kasacyjnych. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd odwoławczy będzie zobowiązany rozpoznać apelację obrońcy oskarżonego w składzie zgodnym z przepisami procesowymi.

Oczywista zasadność wniesionej kasacji uprawniała Sąd Najwyższy do procedowania w trybie określonym w art. 535 § 5 k.p.k.

Z tych względów Sąd Najwyższy – na posiedzeniu bez udziału stron – orzekł jak w wyroku.

[PŁ]

[ms]